

Hinke Bergegren

FRI KÄRLEK

**Könsdriften
starkare hos
man eller kvinna?**

Pris 25 öre

Hilmer Wallentins Förlag
Stockholm.

Könsdriften starkare
hos man eller
kvinna?

Anteckningar och reflexioner

av

Hinke Bergegren

Första upplagan

Stockholm 1910
Hilmer Wallentins förlag

Inledning.

En fröjd är det att leva i en tid, då sinnena börja vakna. Då man ser och förnimmar hur allt fler och fler få upp ögonen för de gamla fördomarna, gamla stängsel, som kanske en gång varit till nytta, men som nu stå hindrande, stå i vägen för vår utveckling och lycka.

Främst bland fördomar, och den olycksaligaste för oss människobarn, är privategendomens påstådda berättigande. Det är den, som föder de olidliga förhållanden, att mitt i den mest storartade utveckling på teknikens område, en utveckling som skapar rikedomar på rikedomar, — mitt i denna lyx och yppighet måste den stora massan låta sig nöja med ett knappt bröd, ofta med svält och köld, ständigt i osäkerhet för morgondagen.

Mot denna orättvisa är det, som det bestulna proletariatets hetaste strid måste stå.

Men det finns även andra fördomar, vilka det är nödvändigt att undergräva, ifall individerna skola fritt kunna utveckla sig och deras lycka icke hämmas, stäckas, grusas; ifall livets glädje skall såsom ett rikt, varmt solljus få tindra och lysa över våra längtande, skälvande hjärtan.

Ja, vad är naturligare än att just nu, i vår tid, då gudsdyrkandet börjar avtaga, hoppet på en lättjans förtrollande himmel försvinna, och alltså, då jordelivets värden ägnas större uppmärksamhet, en varm känsla för ens medmänniskor blir allmänare och sannare, vad är naturligare än att det nu häftigare än någonsin löpes till storms mot den gamla sedelagen, som kvävt så många fröjder och vållat så mycken smärta!

Ingen gud har krävt flera offer än den glädjemördande könsfördomen! Det är fördenskull ingen dag för tidigt, att vi, civiliserade människor, på allvar och samfällt resa oss upp emot den, att vi skaka av oss den dumma asketismens tvångströja och slita i stycken hyckleriets lysande trasor.

För att emellertid slippa bort från det oeffterättighetstillstånd, vi med religionens makt tvingats in i, är första villkoret, att vi kunna fördomsfritt, utan frivolt skämt, såväl som utan hysteriska utbrott och utrop, diskutera könsfrågan. »Vad har den så naturliga, nödvändiga och berättigade avlelseverksamheten gjort människan, eftersom man icke vågar tala därom utan att blygas?» frågade redan Montaigne. Och allvarligt har den stora allmänheten ännu icke lärt att se saken — den dumflinar endast, — och bland dem, som diskutera, har man ej hunnit längre än att de gamla sedlighetsivrararna ständigt, nu som förr, blott gripa till samma slagord: smuts, djuriskhet o. dyl. emot varje friare åskådning.

Alltid då jag hör dessa fraser: »det är alldeles som hos djuren», eller: »ni vill neddraga människan till djurens ståndpunkt» och liknande, kommer jag

otvunget att tänka på vad Lubbock (i *Prehistoric times*) berättar på tal om det monogama weddahsfolket på ön Ceylon. De ha till ordspråk, att »döden allena kan skilja man och hustru». Nu hände, att en kanduanchef kom ibland dem, och han kände sig högeligen förvånad över den ytterliga barbarismen att leva med blott en hustru. »Det är ju», sade han, »alldeles som hos wandero-aporna.»

Vad manne våra patentsedliga högheter kunna svara? De vilja ju ock neddraga oss — till wandero-apornas ståndpunkt.

När skall man höra upp med att prata om »djuriskhet» och »neddraga under djuren» etc.? Så länge därmed fortsättes kan det aldrig bli tal om något förständigt meningsutbyte i denna sak.

Huvudfrågan borde vara: huru främjas människornas lycka i detta hänseende bäst? Och den nästa: hur skall det kunna bli möjligt att motarbeta den liderlighet, som ännu snärjer sinnena?

Jag vill redan här i inledningen beröra den senare frågan, helst som den oskiljaktigt är förenad med det i sedlighetsdiskussioner ständigt återkommande spørsmålet om hur faran för överdrift på det könsliga området skall kunna förekommas.

Naturligtvis måste man, för att kunna lösa den gåtan, vara på det klara med, vari grunden till det nutida onda ligger. Och lätt skall man nog märka, att det har sin rot däri, att den naturliga känslan att vilja para sig, som finnes hos människan såväl som hos de andra djuren, stämplat som en alltför låg, en skapelsens herre ovärdig åtrå, samt att i följd därav allt dithörande insvepts i ett mystiskt dunkel, dolts

bakom en slöja, som ingen får dra bort — fast väl så där på skämt lyfta en liten smula på. Som Mefistofeles säger till Faust:

»För kyska örat får man ej förklara
Vad kyska hjärtat ej kan utan vara.»

Men just detta hemlighetsfulla och pikanta väcker fantasin, som i sin ordning retar begäret. Det har det förbjudnas alla behag. Drag däremot undan slöjan, tala med aktning och låt det som naturligt är komma till sin rätt, och man skall redan därmed ha närmat sig målet, som är att förkväva liderligheten, roten till överdrift, men väcka till liv en suud simlighet.

Man måste som sagt kunna tala öppet i denna fråga, utan fruktan för Moses och profeterna. Vi ha vuxit bort från de religiösa amsagor. I vår tid borde det icke kunna anses som annat än en löjlighet att dra fram med den gamla vidskepelsen som bevis i en allvarlig diskussion. Allt för länge har könsfrågan och dess lösning räknats såsom en underavdelning av det tusenåriga kristna vanvettets nattsvarta läror.

Människornas kärlekslycka främjes ej med gamla judekristna moralbud, det har allt fler och fler, män som kvinnor, börjat inse; och därför finns det också gott hopp om en verklig, radikal lösning av det för individ och samhälle så betydelsefulla problemet: förhållandet mellan man och kvinna.

Det levande livet bryter igenom fördomarnas skrank.

Dubbelmoralen.

Sedeslösheten är i stadig tillväxt och utbreder sig dagligen mer och mer^{*)}, — det är den klagan, som de högsedliga i alla tider uppstämt och som fört troende systrar och bröder under deras fana. Så heter det också nu bland de självkära sedliga, och kanske tro de verkligen på sin dogm om sedeslöshetens tillväxt. Det är nämligen lätt förklarligt, att ett sådant antagande, om ock alldeles grundlöst, kunnat i vår tid proklameras. Fordran på en ny sakernas ordning omfattas såsom nämnt allt allmännare, naturligtvis då även i hög grad av de skönlitterära författarna, vilka således ofta med förkärlek skildra det elände, som är en följd av de naturvidriga könsförhållanden, som ännu rada. Skönlitteraturen för 50, 60 år sedan däremot målade helst vackra tavlor från hemmet, lögnaktiga utsmyckningar av »den rena kärleken» o. d., vågade i alla händelser högst sällan, och då blott i förtäckta ordalag, beröra personernas könsliv. Dömer man, och det är ej ovanligt, det sedliga tillståndet efter de olika periodernas skönlitteratur, är det tydligt till vilket resultat man måste komma. Dess-

^{*)} År 1830 skrev prof. vid Lunds universitet Joh. Holmbergson (Juridiskt Arkiv, Bd I, sid. 155): »Av en pålitlig man, som under en längre tid haft tillfälle att med kännedom och uppmärksamhet följa det uppväxande släktet i städer och på landet, har jag redan för 10 år sedan fått den uppgiften, att, det må vara av vilken orsak som helst, könsdriften hos båda slags folken på de näst förflutna 20 åren var bliven tidig och häftig, nästan liknande djurens.» Det var sålunda i den nuvarande äldre generationens farföräldrars ungdoms- och »rena kärleks»-tid, som man redan nått fram till — djurens ståndpunkt. Detta bör ihågkommas.

utom har kanske hyckleriet — det är mycket som talar härför — med åren avtagit en smula; man nämner nu så mycket, som förr inhöljdes i mörker, och var och en vet följaktligen så mycket mera nu.

Vidare: de äldre, och det är ju företrädesvis de som begagna frasen om tidens sedliga förfall, ha lätt kunnat glömma vad de själva som unga voro med om; »det förflutna skimrar, ju mer man hunnit avlägsna sig därifrån, såsom poesi för inbillningskraften», det är för den skull åldringen tycker, att allt gått och går ohjälpligt utför.

Vare emellertid hur som helst därmed, om sedelösheten är i tillväxt eller ej, förnekas kan omöjligt, att det nutida tillståndet är dåligt, i flera avseenden djupt beklagansvärt, vare sig man tänker på de män, vilka med kronor gälda varje famntag, eller på de kvinnor som stötas i prostitutionens elände, eller på de s. k. fina flickorna, som, väl bevakade, försmäktas i den ensliga, osunda längtans raseri.

En uppfattning av förhållandet mellan man och kvinna, som kan uttryckas så: engifte med krav på absolut trohet, åtminstone för hustrun; för männen könsumgänge en nödvändighet, alltså tillåtet även utom äktenskapet, för de ogifta kvinnorna däremot vid strängt straff, nämligen vid förlust av heder och socialt anseende, förbjudet, — en sådan uppfattning tyckes väl vara så stridande mot naturen, mot sunda förståndet och mot all rättvisa, att den icke gärna borde kunna påräkna stort antal anhängare. Och likväl är den just den gamla sedliga uppfattningen, som än i dag försvaras i religionens och lagens heliga namn.

Under mannens envælde har detta åskådningssätt kunnat bli rådande. I och genom att utströ smicker och lovord som premier åt de »kyska» och »rena» bland kvinnorna, har det länge lyckats att hålla det vid makt.

Men människornas kärlekslycka kan icke byggas på en moral för männen och en moral för kvinnorna, med frihet för de ena, med straff för de andra, hur gammalt detta föreställningssätt än må vara. Att undergräva det, därpå måste vår första strävan gå ut. Vi måste alla lära inse, hur ynkligt orättfärdigt det är — att stena synderskan.

Man vill visserligen försvara det därmed, att så har det alltid varit; men det är för det första alls icke något försvar, och för det andra icke heller sant. Hos många folk, allt intill vår tid, har det dock så varit, det är riktigt; och ett av de tydligaste bevis på kvinnans underordnade ställning är just, att hennes könsliga renhet så ganska allmänt i skilda land och tider varit betraktad och ansedd såsom hennes största, allt uppslukande dygd.

Och man har fått kvinnorna själva att tro det, det är det värsta.*)

*) I »Läsning i Blandade ämnen», som utkom år 1800, heter det om ordet dygd: »Det är märkvärdigt, att ett ord kan, blott genom tillämpning till särskilda människoslag, få tvenne så olika bemärkelser som detta har. Om jag säger: en dygdig man, så menar jag en efter sedelärans grunder rättskaffens man, och om jag säger: en dygdig hustru, så gör jag intet annat än nyttjar en belevad fras, för att utmärka att dessa damer äro kyska. Sådant är brukets nyck.»

Joh. Henr. Kellgren skrev år 1778: »Det är en grym orimlighet att tillräkna det svaga och alltid anfallna könet som det

Jungfrudomskravet.

Jeftas dotter bad om och fick två månader till att begråta sin jungfrudom.

Den heliga Blesilla, som blev änka efter 7 månaders äkteuskap, sörjde mer över förlusten av sin jungfrudom än över förlusten av sin man.

Jungfrudomens höghet har ej uppstått med kristendomens asketism. Rena jungfrur ha alltid åtnjutit gudarnas särskilda hägn.

Även hos, om ock ett fåtal, ociviliserade folkslag, har brist på kyskhets hos kvinnan betraktats som en skam eller ett brott. Bland sydslaverna har en s. k. fallen flicka förlorat nästan alla utsikter att bli gift. Hon är, heter det, föremål för allmänt förakt och bestraffas ofta på ett mycket barbariskt sätt. Hos mexikanerna ålades kvinnan sträng kyskhets före såväl som sträng trohet i äktenskapet. Flera negerstammar fördra likaledes att bruden skall vara orörd. På Guld-kusten vill friaren icke »ge henne kritan», d. v. s. beströ sin kärestas huvud, hals, skuldror och bröst med ett tjockt pulver av krita, för att i denna vita skrud föra henne, beledsagad av sjungande flickor, vilka förkunna den unga brudens pris och lov, genom gatorna, förr än han erhållit visshet om hennes »renhet». Sammastädes fortlever också den ganska egendomliga bestraffningen, att den förfördas väninnor och grann-

grövsta och ett oförlåtligt brott, vad vi ej en gång hos oss själva behaga räkna för en svaghet, utan snarare en förtjänst. Antingen gives ingen dygd eller ock är den gemensam för båda könen; och en hederlig flicka bör betyda detsamma som en hederlig karl.»

kvinnor överhölja henne med smuts och dy samt släpa henne under smädelsor till stranden, där hon störtas i havet. Sedan är hon renad och kan obehindrat vända hem, då hon av en prästinna smyckas med magiska kedjor och papageojfjädrar, på det att lyckan framdeles må le emot henne. Förföraren måste gifta sig med henne och — allt är glömt.

Det finns folkstammar i Östafrika, så påstå flera resande, där man går så långt i sin omtänksamhet om dygden, att man utsätter den unga kvinnans kropp för ett brutalt försiktighetsmått, nämligen hopsyendet av slidan. Hos kabylerna tillåtes icke heller något som helst könsligt förhållande utom äktenskapet; om ett barn blir följden, dödas det tillika med modern. I Loango få flickorna blott i sin mors närvaro tala med en man.

I Gamla testamentets tid dömdes strängt en kvinnas s. k. felsteg. På männen ställdes ingalunda samma sexuellt sedliga krav; tvärtom var opinionen då såsom nu, synnerligen slapp, när det gällde dem. För den ogifta kvinnan däremot var det ej blott berömligt utan ett påbud att ej ha »känt någon man».

Förförandet av en flicka var hos de gamla judarna ett brott mot — sjunde budet; ty även den fria kvinnan hos dem betraktades ej som en person, utan som en egendom.

Den man, som bröllopsnatten fann, att bruden ej var jungfru, kunde förskjuta henne, ja, om de äldste dömde blev hon stenad.*)

*) Moses (5 bok, kap. 22, v. 13 o. s. v.) har emellertid orätt. En kvinnas »jungfruskap» är icke alltid så lätt att bevisa, då den av hymens bristning uppkomna blödingen kan vara så obetydlig, att den knappast märks.

I Persien och Tscherkesien, hos många av Afrikas folk, i Kina och Arabien måste bruden likaledes vara jungfru, och hon tillbakaskickas till föräldrarna, om hon icke befunnits vara det. Bland aztekerna och flera stammar på Nya Guinea och i Malajska arkipelagen råder samma höga moral — för kvinnan. Denna uppskattning av jungfrudomens värde är sålunda gemensam för flera folk, både civiliserade och ociviliserade.

Hårdast faller dock domen över den ogifta kvinnan — och detta är betecknande. — ifall havandeskap skulle inträda. »Under de 15 år jag vistades på Grönland», berättar Egede, »hörde jag icke att mer än två eller tre unga kvinnor skulle ha fått barn som ogifta, emedan sådant betraktades som den allra största skam.» Hos vissa stammar i västra delen av Victoria (Australien) är oäkta börd föremål för sådan avsky, att den ogifta modern blir pryglad av sina släktingar. På Nias (i Malajska arkipelagen) bestraffas en flicka, som blir havande, med döden. De unga kvinnorna bland kalimuckerna och även bland zigenarna lära sätta sin stolthet i att ha galanta äventyr, dock får det ej bli följder, ty då äro de vanerade.

Jag säger, det är betecknande, att beviset, att kyskhetens bud ej hållits i ära, skall väcka sådan fördömelse. Fast man kan ju lätt förklara det: det är familjeegoismen som uppröres över, att en ovälkommen mun pockar på mat.

Frihet före äktenskapet.

Antagligen var det sällan den höga moralen, som fällde utslaget. Utan — om ingenting hände, d. v. s. inga följder — rådde det hos naturfolken i allmänhet stor frihet i umgänget mellan könen.

På Mariannerna och Filippinerna fordrade man ej kyskhet av de ogifta kvinnorna. Hos flera folk var det dock en skam för flickorna om de alltför ofta bytte älskare. »I den australiska horden, liksom för övrigt i flertalet vilda samhällen», skriver Letourneau på ett ställe i sitt moralhistoriska verk, »råder den kvinna eller flicka, som är fri (d. v. s. den ingen herre har), över sin person såsom hon vill, och utan att det faller någon in att förargas däröver. Ty man knyter ingen föreställning om något dåligt till de könsliga förbindelserna i och för sig.» Fr. von Hellwald, som är den ivrigaste försvarare av den nutida kristna moralen, säger också i sitt stora etnologiska arbete, att hos vilda folk existera oftast inga skrankor i umgänget mellan de ogifta av båda könen, samt att denna frihet gäller som så självklar, att ej minsta fläck vidlåder henne.

Hos samojederna anses det ej som något brott av den flicka, som före äktenskapet förlorat sin oskuld; hon är lika fläckfri och ren som vilken som helst, som inträder orörd i äktenskapet. Däremot måste föröraren böta, i det han tvingas att till sitt offers föräldrar lämna en gottgörelse, bestående av ett visst antal renar. Samojederna utgå tydligen från den förut-

sättningen, att mannen är den skyldige, och måste som sådan ta straffet för det gemensamma »felsteget».

Herodotos förtäljer om gindanerna, att »deras kvinnor bära vid fotknölen många läderband, emedan, som man påstår, de för varje man som legat när dem, ombinda ett band om benet, och ju flera band en kvinna äger, ju mer anseende har hon såsom den där varit älskad av de flesta». Kvinnorna i Tibet åter få en halsring av sin älskare, och ju flera sådana ringar hon kan uppvisa, dess mer glänsande firas hennes bröllop.

Hos ej få folkstammar råder som bekant den seden, att dottern bjudes gästen eller den främling, som beträder hyddan. Bland andra resonerar man t. o. m. som så, att brudens jungfruskap bevisar, att den stackars flickan icke kunnat väcka någon annan mans kärlek.

Men på ön Cypern sålde sig flickorna till de sjöfarande främlingarna, och de penningar som flöto in, lades i en gemensam kassa, varur de giftaslystna fingo sin hemgift. Sagan på Cypern förtäljer ju också, att gudinnan förvandlade de motsträviga bland flickorna till stenar, — vad under då, att de så viligt lydte!

Många resande och forskare vilja göra troligt, att umgänget med europeerna skulle bära skulden till de vilda stammarnas förfall, att sådan okyskhet ej förut varit känd, utan att »det onda nästan uteslutande har sin rot i den vita mannens osedlighet och i den vita mannens dryckenskap». Är det fråga om den råa liderlighetens överhandtagande bland vissa vilda folk, är detta mycket troligt, ty de kristna våldsverkare,

som med missionärer, militärer och brännvin utbrett civilisation till hedningarna kunna, påstås det, skryta med tämligen rymliga samveten. Men den frihet, som bland vilda folk i allmänhet lämnats åt flickorna före giftermålet, har alls intet med sådan sedeslöshet att skaffa, utan har sin grund i naturlig instinkt och är, med alla kanske ofta förekommande överdrifter, mänskligt sett vida högre, rättvisare och ädlare än den nutida dubbelmoralen.

Svenska lagens kyskhetsbud.

Här hos oss i Sverge synes den kvinnliga kyskheten alltid ha stått högt i kurs. Och vårt lands myndigheter ha i århundraden svärmat för lagar mot den lede otuktsdjävulen. Med vilket resultat är lätt att förstå.

Fordomdags växlade straffen för »lönskaläger» i olika landskap. Än dömdes »konorne» till halvparten så stora böter som manspersonerna, nämligen till 20 mark silvermynt, än voro de, kvinnorna, icke belagda med några böter alls, »havandes man hållit för straff nog att de sin ära mist»; i andra landsändar fick mökränkaren böta både för sig och henne o. s. v. Efter vedertagna gamla sedvänjor och prejudikat hade straffen sålunda varierat. Först år 1694 blev härutinnan en ändring, då det i ett Svea hovrätts brev om de personers straff, som begår lönskaläge, heter: »Alltså och emedan hans kungl. maj:t vår allra nå-

digste konung för så mycket bättre ordnings skull samt till sådana synders vederbörliga avstraffande, har i nåder gott funnit och förordnat att hädanefter en likhet överallt skall iakttagas.» Till kyskhetens fromma bestämdes nu 40 mark för mannen, 20 för kvinnan, förutom kyrkoplikten.

Denna förordning utfärdades i januari nämnda år. Men redan i maj hade man fått erfara, att det fanns så stora syndare, att de gjorde sig skyldiga till det svåra brottet mer än en gång, — det hade vår nådigste konung och Svea-hovrätts-herrarna omöjligt kunnat tänka sig! Ett nytt lagpåbud blev av nöden, som gav en smula påbröd för andra och tredje gången. »Men fjärde gången löper han gatulopp och förvisas ur staden eller häradet; men hon slite ris och förvisas likaledes; och den, som icke orkar böta, pliktar med kroppen» (d. v. s. får häktelse på vatten och bröd).

Med fjärde resan stannade det således. För ett vidare upprepande av brottet påbjödo de visa lagmakarna icke något straff; förmodligen — har någon anmärkt — emedan de ansågo en sådan förbrytare oförbätterlig!

I de första årtiondena av 1700-talet arbetade en särskild lagkommission, som bland annat föreslog en del ändringar i Missgärningsbalkens sedlighetsparagrafer. Prästeståndet var emellertid missbelåtet. Och vid 1731 års riksdag föredrogs dess skriftliga anmärkningar: Straffet för lönskaläge måtte ansenligen skärpas, ty, så lydte motiveringen, »av blotta 14 dagars fängelse vid vatten och bröd varder lättfärdigt folk från lösaktigt lägersmål icke avskräckt i ringaste

måtto». När därvid upplystes, att lagkommissionen icke glömt kyrkan, utan föreslagit, att mannen skulle till kyrkan giva 4 daler och kvinnan 2, så teg vordiga prästerskapet och låtsades alldeles icke om sin gamla Moses eller hans förbud mot att samla — skökölön i Herrans hus.

Denna kära penning fick kyrkan ock behålla i rikslagen av 1734. Däri dessutom stadgas böter eller fängelse vid vatten och bröd som straff för s. k. otukt. Med några mindre ändringar — kungl. förordningen av den 10 april 1810 t. ex. tog i betraktande »de åtskilliga omständigheter, som kunna föranleda till mildring i straffet för lägrad kvinna», — förblev den lagen gällande ända till 1864, då vår nuvarande strafflag såg dagen.

Först med den uppgåvo de svenska lagstiftarna de många århundradenas lönlösa försök att med straff mota otuktsdjävulen. Men kvar står ändock i vår lag olika dom över kvinna och man, som brutit mot kyskhetsbudet. I Giftermålsbalkens 13 kap. 7 par. heter det nämligen, att om mannen efter vigseln erfar, att hans hustru förut haft något intimt förhållande, så kan han, om han andrager saken inom den föreskrivna tiden av sex månader från det hustruns »vanheder» blev av honom känd, få äktenskapet utan vidare upplöst. Men hustrun äger ej denna rätt, ifall hon erfar något i samma väg från hans ungarlstdid.

En svensk lagtolkare säger härom: »Ingalunda är det lagens mening, att mindre kyskhet skulle fordras av mannen än av kvinnan, — — — — men lagstiftaren rättar sig ofta efter folks omdöme, och efter

detta anses en kvinna mera genom den syndens förövande vanhedrad än en man som sig med lägersmål förser».

Och det är ju sant. Men orsaken? Varför är det så? På vilka grunder?

Här möta vi det stora spörsmål, som gjort så mycket väsen av sig och som, sådant det hittills blivit löst, varit orsak till så oändligt mycken orättvisa, smärta och olycka, — frågan om könsdriften är starkare hos mannen än hos kvinnan.

Hanens häftigare passioner.

Mod och tapperhet — det ha vi alla läst så mycket om — visa hanarna av nästan alla djur, kämpande med varann om honan; eller de stoltsera inför henne, utbredande sina bjärta behag.

De ha häftigare passioner än honorna, påstås det. Av de få fiskar, man i detta hänseende kunnat studera, synes hanen mycket ivrigare än honan (likaså hos alligatorer och groddjur). Inom insekternas ofantliga klass lär ock lagen vara den, att hanen skall söka honan. Ja, enligt Hunter's intressanta iakttagelser av djurens vanor, kan honan t. o. m. ses göra försök att undkomma hanen.

Varför har nu hanen blivit ivrigare än honan, varför söker han efter henne och visar sig som den verksammare parten vid frieriet? Darwin hänvisar till växterna, erinrande om att hos dem »måste fröämnena

näras en tid bortåt efter befruktningen; i följd därav föres frömjölet nödvändigt till honorganet och anbringas på märket genom insekters och vindens tillhjälp eller genom ståndarnas egna rörelser.» Likaså är fallet, skriver den namnkunniga naturforskaren, beträffande lågt organiserade djur, »vilka beständigt äro fästade på samma ställe och ha könen skilda, där bringas det hanliga elementet oföränderligen till det honliga. — — — — Och då det är fråga om djur, som ej äro fästade på ett och samma ställe, men inneslutna inom ett skal och i saknad av förmåga att framskjuta någon del av kroppen, eller om sådana djur, som ha obetydlig rörelseförmåga, måste hanarna utsätta det befruktande elementet för vådan av åtminstone en kort färd genom havsvattnet. Det skulle alltså vara en stor fördel för sådana djur, då deras organisation fullkomnades, om hanen förvärvade den vanan att närma sig honan så mycket som möjligt, då de stodo i begrepp att utsända det befruktande elementet. Om hanarna av åtskilliga lågt organiserade djur sålunda ursprungligen hade förvärvat vanan att närma sig och uppsöka honorna, borde samma vana naturligtvis överflyttas på deras högre utvecklade hanliga avkomlingar, och de skulle begåvas med starka passioner för att bliva verk samma sökare.»

Detta är obestriddigen skarpsinnigt. Om det också har sin motsvarighet i det verkliga livet, det är en annan fråga.

Mycket omständligt vill Darwin styrka sitt påstående. Hanarnas sång är — deras uppfordran till parning. Deras mångahanda prydnader likasåväl som deras körtlar för avsöndring av luktande ämnen (sär-

skilt starka vid parningstiden) »tjäna endast till att locka eller uppegga honan». Orrtuppens spel t. ex. skulle göra tjänst som en kallelse på honan. Men om, jag säger om, det i stället är för att giva tillkänna var han finns, — vem är då den verksamma sökaren?

Prof. Aughey berättar, att han, utan att själv synas, på ett kort avstånd iakttagit en skallerormshane, som legat hoprullad med utsträckt huvud och skallrat med korta avbrott under en halv timmes tid; slutligen närmade sig en skallerormshona, och då de båda djuren möttes, parade de sig.

Så ger hanen tillkänna sin närhet. Och honan finner honom.

Mer än en skarpsynt forskare håller ju också före, att såugfåglarnas hanar i allmänhet icke göra sig besvär att spana upp honan, utan utstöta sina kärlekssjuka toner, som honan av instinkt känner, och, vägled av dem, uppsöker sig en make. Minst sagt, en mycket misstänkt passivitet.

Därmed må emellertid förhålla sig hur som helst, vi civiliserade människor äro så långt, långt upp på utvecklingsstegen, att vi till äventyrs äro i detta hänseende icke alls analoga med växterna och de lägre djuren.

Könsdriften en njutning.

Redan på vägen upp till människan har det stundom försiggått en fullständig omflyttning av de ordinarie karaktärer, som äro egendomliga för ettdera kö-

net. Honorna ha blivit ivrigare i sitt frieri, — hos påfågeln lär ju de första anbuden göras av honan, — hanarna ha förblivit jämförelsevis passiva. Ja, vissa fågelhonor, erkännes det, ha t. o. m. erhållit bjärtare färger och blivit utrustade med andra prydnader, ävensom blivit kraftigare och mera stridslystna än hanarna.

Hur har icke utvecklingen sedan fåglarna fortskridit? Och att massor av honor av människosläktet äro både ivriga och stridslystna, det måste för visso den vakne naturforskaren medgiva, även om han icke sett något liknande hos alligatorer och groddjur!

Gräsanden är strängt monogam, tama ankan i hög grad polygam. Vi äro tama, vi människor, det får man aldrig glömma, vi äro konstlade produkter. Och vad just könslivet beträffar, så finns hos oss ingen brunsttid, som skulle kunna tyda på att samlagets enda mening är avkomman; hos oss människor tillkommer ett betydelsefullt plus: en fristående njutningsform, en glädje. Som redan Montaigne påvisade: »Naturen har moderligt sørjt för, att de handlingar, hon ålägger oss för vårt behov, även skola tillskynda oss njutning, i det hon leder oss dit, icke blott genom förnuftet, utan ock genom åtrån.»

Frågan, om denna åtrå och njutning är större hos man eller kvinna, löses, menar jag, icke genom hänvisningar till den övriga lägre djurvärlden.

Den kvinnliga passiviteten.

Det har anförts följande argument för kvinnans mindre livliga åtrå: den smärta, som har i otaliga generationer genom hela djurriket ständigt hos honan varit förenad med könsdriftens tillfredsställande, har minskat, försvagat den. Man talar om hennes mindre starka könsdrift, ja hennes ofta förekommande olust för sexuell förbindelse. Och därmed rycka vi direkt in på frågan, icke hur det varit och är hos de andra djuren, utan hos den civiliserade människan.

Jag gör början med en svensk medicinsk auktoritet. Prof. Ribbing, som tar upp spørsmålet vilken som har största njutning av samlaget, mannen eller kvinnan, resonerar som så: »att mannen, som väljer tid och stund efter sitt gottfinnande, njuter i allmänhet mer än kvinnan, vilken genom upprepade barnbörder, underlivsrubbningar samt andra förändringar vanligen mer och mer göres okänslig och likgiltig för könsbegärets yttringar.» Vilket resonemang, uppriktigt talat, ingenting annat är än tomt pladder. Mannen väljer tid och stund efter sitt gottfinnande, — ja, om han är en rå sälle; men ifall kvinnan är en likadan natur gör hon sammaledes. En finkänslig person däremot handlar i denna sak ej efter sitt gottfinnande, utan efter sin och andra partens ömsesidiga lust. Det är det första, den sedliga professorn glömt.

Är hans påstående riktigt, att de upprepade barnbördena (som då måste vara många) göra kvinnan okänslig och likgiltig för omfamningen, så begå de helt simpelt en skändlighet, som fordra många barn av

kvinnorna. Men vad denna likgiltighet, som skulle uppstå under vissa förhållanden, egentligen angår frågan, är väl svårt att förstå; det gäller väl icke de uttråkade. Hr Ribbing stryker omkring sin egen fråga som katten kring het gröt. Men så går det, när man både skall vara dumsedlig och vetenskapsman.

Skillnaden i den könsliga känslan och åtrån hos mannen och hos kvinnan skildrar en annan medicinsk auktoritet, prof. Krafft-Ebing, på så sätt, att mannen med sitt starkare könsliga behov älskar sinnligt, att han är aggressiv och stormande i sitt frieri, men sedan hans begär är tillfredsställt träder hans kärlek temporärt tillbaka för andra intressen, däremot förhåller sig den normala och väluppfostrade kvinnan alltid passiv, emedan hennes sinnliga begär är mindre än mannens och hennes kärlek bestämmes mer av andliga än av sinnliga företräden.

Jag vill härvid särskilt göra läsaren uppmärksam på uttrycket: den normala och väluppfostrade kvinnan. Vem är det? Naturligtvis hon som finner sig i det av männen, för hennes räkning uppförda renhetsfängelset; hon, hos vilken hyckleriet gått i blodet och som vid allt heligt kan svära att aldrig minsta sinnliga begär uppfyllt hennes vita själ. Det heter väluppfostrad! Lyckligtvis bli dessa små helgon färre i vår tid, hyckleriet avtar, fängelsets murar störta. Den normala kvinnan är icke mer detsamma som en enfaldig, känslolös gås.

Att ställa männen i klump såsom en den brutala råhetens hord är dessutom numera lika orättvist. Fast besynnerligare än någonting annat är, att den självtagna hänsynslöshet och de smutsiga ovanor, som män-

nen se'n gammalt obestriddigen visat på detta område, anföras såsom bevis för deras starkare könsdrift. Ja, snart sagt de enda bevis man kunnat leta upp.

I synnerhet ha doktorerna Iwan Bloch och A. Moll gjort sig mycket besvär med att styrka Krafft-Ebings ovan nämnda påstående. Jag måste för den skull här uppehålla mig vid och något skärskåda deras argumentering. *)

Mannen framställer den aktiva, kvinnan den passiva principen i det mänskliga könslivet. Liksom sädesstråden uppsöker ägget, är det mannen, sädens fader, som söker att erövra kvinnan, äggets moder. Mannen är rörelsens princip, kvinnan vilandets princip. Bevingad är phallus!

Passivitet skall sålunda vara kvinnans allmänna sexualkaraktär, och denna kvinnans mer passiva natur förklarar även, anmärker Bloch, att kvinnliga välustingar äro relativt sällsynta. Messalina förefaller alltid såsom något extra, något ovanligt, menar han.

En riddar Blåskägg förefaller nog också som någonting extra. En Don Juan med 1003 kärestor (bara i Spanien) likaledes. Men en mindre upplaga av Don Juan är sannolikt icke så sällsynt; ej heller en Messalina en miniature.

Att bland brottsligheten och sexuella anomalier söka bevis för mannens aktivitet är, vågar jag påstå, falskt, bland annat emedan man känner så betydligt om de hemliga orgier, som uppföras i ensamhetens raseri, och som männen ej behövt dyrka, men väl kvinnorna tvingats till. Ty om de förflyttat

*) I. Bloch: Beiträge zu Aetiologie der Psychopathia sexualis. A. Moll: Untersuchungen über Libido sexualis.

de hemliga tankarna till verkligheten, låtit det tysta skriet ljuda ut till hela församlingen, då ha de störtats i den svåraste fördömelse. Vilket ej varit männens lott. Alltså är det en omöjlighet att avgöra något med full bestämdhet, enär man så litet vet. *)

Utgår man emellertid utan vidare ifrån, att könsliga förvillelser och perversioner förekomma mera sällsynt hos kvinnor än hos män, är det ju ingen konst att, därav slutande till kvinnans större passivitet, också anse sig ha bevisat den. Ja, man anför t. o. m. som ett tungt vägande argument, att den pornografiska litteraturen till största del skapats av män, utan att med en stavelse låtsas om, att all litteratur till största del har skapats av män (för övrigt av mycket lätt förklarliga grunder).

Dr Bloch talar om med barn begången otukt, som varje år för talrika individer inför domstol. »Även här», skriver han, »är det beträffande driftens styrka anmärkningsvärt att det nästan uteslutande är män, som göra sig skyldiga till sådana brott, medan dock, förutsatt en lika driftens styrka, kvinnor likaså ofta måste förföra små gossar till otukt, ja, egentligen ännu oftare, enär ju kvinnor ha i allmänhet mycket oftare

*) Den ryske läkaren H. L. v. Gutteit uttalar som sin erfarenhet (i »Dreissig Jahre Praxis»), att i allmänhet flickor och fruar oftare öva självbefläckelse än gossar, ynglingar och män. Han nämner att det icke är ovanligt, att kvinnor driva onani sex, åtta gånger om dagen eller om natten ända till fullständig avmattnig.

P. Dartigues (»De la procréation volontaire des sexes») skriver likaledes, att hans erfarenhet är, att självbefläckelse är vida allännare utbredd bland flickor än bland gossar.

På 1860-talet gjordes en undersökning i de svenska skolorna. Man gör nog icke om det, ty resultatet blev detsamma som de av doktorerna Gutteit och Dartigues gjorda iakttagelserna!

att göra med barn. Även här kommer således åter den kvinnliga passiviteten tydligt till synes.»

Härtill vill jag invända, att minderåriga flickor bli oftast kroppsligt lidande efter att ha utsatts för en sådan uslings behandling, för den skull upptäckas dylika brott och bli beivrade. Annorlunda är fallet med minderåriga gossar, deras förförande upptäcker ej så lätt. Och att pojkar själva skulle tala om det, — nej, det är för mycket begärt, icke ens efteråt uppträda de gärna som små dygdiga Josefar. Man vet således mycket litet²⁾ om, ifall det är vanligt eller ovanligt att vuxna kvinnor förföra gossar till otukt.

Antaget emellertid att det är mindre vanligt, behöver det verkligen tyda på kvinnans passivitet, på hennes mindre starka könsdrift? Kan det ej bero på bättre uppfostran just i detta hänsende, på högre, förfinad smak, på hjärtligare känsla o. s. v. Man skall kanske bättre förstå vad jag menar, då jag i detta sammanhang anför ännu ett argument.

Man har påvisat angående de veneriska sjukdomarnas spridning i Berlin, att av 106 gifta män endast 7 ådragit sig sjukdomen av sin hustru, medan 99 blivit smittade i förhållanden utom äktenskapet. Däremot blevo av 67 gifta kvinnor 64 smittade av sina män och blott 3 utom äktenskapet. »Tydligare och kraftigare, anmärker Bloch, kan förefinnadhet av ett starkt sexuellt variationsbehov hos mannen icke bevisas.»

I fyllan tar en man första bästa kvinna och blir nedsmittad, det skall vara bevis på hans starka köns-

²⁾ Det kan ju nämnas, att enligt statistik av Bernard åtalades under åren 1874—1883 icke färre än 95 kvinnor för osedliga attentat mot barn under 15 år.

drift. Kvinnan, som ej fått vanan att springa efter vem som helst, hon är därmed ej heller så utsatt för risken att bli smittad, alltså är hennes passivitet bevisad. Att förfining, att tänkande sig för, uppfostran och rik mänsklig medkänsla kan obestridligt även leda den starkaste drift, det tycks man alldeles vilja se bort ifrån.

Nå, man tillägger visligen, att den kvinnliga passiviteten är magnetens passivitet, magneten, som med all sin skenbara orörlighet och vila dock drar till sig och fasthåller stålet — om det vill eller icke — ja, om man så kan uttrycka det, gör det till sin slav. Så har man skiftat full rättvisa, anser man förmodligen, och det erinrar mig om den mening, som uttalades av en kolportör på ett möte i Stockholm. »Angående könsdriften», yttrade han, »om den skall vara starkare hos mannen eller kvinnan, så beror det nog på, om den, som säger det, tänker sämst om männen eller om kvinnorna.» Han trodde i sin stora enfald, att man menar något dåligt med att säga att det eller det könet har starkare sexuell drift.

Vem vågar mest?

Då det, såsom ofta sker, anföres såsom ett undantag, att kvinnorna i Paraguay i allmänhet äro utrustade med starkare passioner än männen, så menas naturligtvis därmed egentligen endast, att bruket där tillåter

kvinnan att lägga i dagen sina önskuingar tydligare än — t. ex. hos oss.

Man får nämligen aldrig glömma, att dubbel-moralen här faller olika dom över det ena och andra könet, att följaktligen det kön, som är utsatt för den strängaste domen, också måste iakttaga större försiktighet samt väl akta sig för att visa sina känslor; men samtidigt bör det vara tydligt, att då det könet radikalt bryter, utsättande sig för föraktet och förföljelsen, måste det besjäljas av en den starkaste drift.

Betrakta vi frågan klarsynt och fördomsfritt, skola vi även finna — vad varje förnuftig och vaken person kunde tänka sig — att det finns starkt sinnliga män och starkt sinnliga kvinnor, och att det finns män och kvinnor som icke äro så sinnligt friska. Alldeles på samma sätt som det finns musikaliska män och musikaliska kvinnor, och det finns de som äro mindre musikaliska, ja, även grymt omusikaliska. Som bekant påstår den helige herr Mattheus, att det också finns snöpingar, som äro födda så av moderlivet.

Vari visar sig nu mannens påstådda starkare könsdrift? Däri, svarar man, att det är han, som är den aggressiva.

Vad säger allmänna meningen och skönlitteraturen om det? Jo, ständigt tala de om henne, den stora förförerskan. Vi stackars män bli ju alltid lockade av dåliga kvinnor. Men den som lockar är väl på sitt sätt aggressiv (åtminstone menar man så, när det är fråga om fåglarna).

Skönlitteraturen och allmänna meningen ha träf-

fat det rätta — för många, många fall. Men långt ifrån för alla. Ofta är det mannen som »lockar». Om oftare eller oftast, vem kan avgöra det?

Den danske med. prof. Drachmann uttalar ärligt och klart, att det är omöjligt säga, om könsdriften är starkare hos mannen än hos kvinnan. Som jag visat, hysa andra auktoriteter andra meningar; särskilt har man från läkarhåll anmärkt, att kopulationsakten är fysiologiskt allt för mannen; medan den för kvinnan endast utgör inledningen till det fysiologiskt långt mer ingripande havandeskapet. Som om icke kvinnan också skulle kunna känna ögonblickets lycka och njutning utan tanke på fortplantning, digivning och barnungar. Det visar så ringa kännedom om kvinnans känsloliv, detta ideliga prat om fortplantningen.

Jag tycker, att det levande livet talar så överbevisande som möjligt om, att kvinnans könsdrift är stark som döden, till och med trotsande vida större hinder och svårigheter än vad männen någonsin haft att kämpa emot. Ty låt oss se nyktert på saken!

Männen ha en förfärlig fara, som hota dem, men också endast en, könssjukdomarna. Men samma fara hotar även kvinnan, som tillika haft och har den hårda domen samt rädslan för följderna. Oaktat allt detta har hon vågat i så otaligt många fall bryta! Påståendena om passivitet och icke så stark könsdrift torde endast vid tanken härpå helt och hållet få vika, för alltid. Ty ingen vill väl inbilla mig, att det varit längtan efter barnet, som därvid varit bestämmande för henne? Nej, längtan efter mannen!

Buddha lärde: »Varje kvinna skall, om hon har tillfälle eller finner en passande plats eller en passande

förförare begå denna synd, ja, i nödfall med en krympning, om ingen annan är till hands», — han hade i all sin överdrift mer förstånd än de som ständigt prata om mannens starkare könsdrift och att naturen icke nedlagt sådau styrka i begäret hos kvinnan.

Ny könsmoral.

Dubbelmoralen har utan tvivel sitt säkraste stöd i den gamla dogmen om mannens större sinnlighet. Däri har man sökt en ursäkt för mannens friare liv såväl som för den gruvligt hårt drabbande missaktning mot den kvinna, som ej motstått hans angrepp eller böner. Man har dock därvid glömt att tillspörja både sitt förnuft och sitt hjärta. Ty större olycka och avskysvärdare orättvisa kan näppeligen tänkas.

Även om utgångspunkten vore riktig beträffande mannens livligare könsdrift och därav betingade aktivitet, så kan man väl omöjligt, såsom dock ofta händer, tala om den större nödvändigheten för männen att tillfredsställa sin drift, då detta ju ej kan normalt ske utan kvinna. Självklart borde det då vara lika nödvändigt för kvinuan, om icke annat så för att stå männens nödvändighet till buds.

Jag menar emellertid, att jag tillräckligt tydligt styrkt, att utgångspunkten är oriktig, ej är överensstämmande med verkliga förhållandet; att könsdriftens styrka är så olika hos skilda individer, ibland häftigare hos mannen, stundom häftigare hos kvinnan. Är detta

riktigt, måste dubbelmoralen än skarpare fördömas. Dess blodiga spår går genom hela civilisationens historia såsom en kränkning av allt vad mänskligt är. Och i följd av, att denna gamla moral än i dag vill med våld hålla sig uppe, kräver den alljämt sina offer, dömda till den förnedrande prostitutionen, till barnamörderskornas järngallrade fängselceller, till det mörka vansinnets hopplösa förtvivlan.

Dock rasar nu en oförsonlig strid mot denna skrymterimoral, som länge nog kunnat få smutsa det mänskliga livet. Det är lätt förstäeligt att just i en övergångstid, sådan som den vi leva uti, meningarna även på detta område äro så skarpt divergerande, att det gäller obetingad seger för den ena, lika fullständigt nederlag för den andra, och att ingen kompromiss kan komma i fråga.

Det närvarande eländets — äktenskap med prostitution — försvarare bliva allt färre. Men besynnerligt nog, och så betecknande för dem, gå de högsedliga, vilkas krav skulle vara kyskhet och engifte, hellre med den flacka, orättfärdiga dubbelmoralen, än de vilja höra talas om den rättvisa och lycka, som fri kärlek skulle skänka människorna. Att upprätthålla den gamla fördomen är det viktigaste. Att syndarna må få sitt straff.

Den nya könsmoralen, som ej känner ordet: dom, då det är tal om vad naturligt är, kan, och det är dess styrka, ej betecknas såsom en ny dogm, hopspunnen av nya reformatorer, utan är det livet självt som framtingat den. Vem helst, som har ögon och kan bruka dem, måste lätt upptäcka, att förhållandet mellan man och kvinna ej mer är detsamma som förr.

En större frihet har, trots allt rasande motstånd, trots alla hycklande beklaganden och ilskna rop på Moses, sprängt sönder den gamla uppfattningen. Till ock med lagen har, såsom jag förut påpekat, övergivit det judekristna fotfästet och känner inga otuktsbrott mer (andra än sådana som äro emot naturen). Lagen har vidare måst medgiva, att det reglementerade äktenskapet ej är heligare än att det kan upplösas, och de åtskilda parterna få inträda i nya, lika lagliga och heliga förbindelser, änskönt den gudaingivna moralkodexen bränmärkt sådant som hor. Det är livet, som befaller. Livet, alltmer förfinat, kräver individernas frihet och lycka. De fördomar, som stå i vägen, måste offras.

En ny könsmoral tränger långsamt fram genom samhällets alla klasser. Det är hög tid, att vi göra detta riktigt klart för oss. Och lära oss inse, att kunskap om de faror, som hota och kunna vilseleda, få vi i det förgångna, vid betraktandet av dess misstag och brott. Lagarnas grymma domar, i århundraden fällda, ha icke förmått mörda mäns och kvinnors lyckliga längtan och trängtan, lika litet som den stora allmänna opinionens tryck kunnat rubba en hårsman vid naturens obestriddliga krav. Men väl har all förföljelse och all vanära, som fästats vid den heta, ovigda omfamningen, rubbat dess glädje och storhet, samt så, ända in i våra dagar, förfalskat människornas könsliv, att det sannolikt fordras en ny generation innan något så enkelt och vackert som kärlekens frihet kan förstås och proklameras.

Livet är här som alltid den store läromästaren.

Fri kärlek

Anteckningar och reflexioner av

Hinke Bergegren

utkommer i fyra à fem av varandra helt och hållet oberoende broschyrer, varav den första, den blåa, härmed föreligger.

Den nästa, den röda, omfattar det så viktiga och intressanta ämnet:

*Avhållsamhetsdogmen —
med perversitet i släpet.*

Priset på varje broschyr i denna serie är 25 öre.
Kommissionärer erhålla 30 proc.
Rekvirera genast!

Hinke Bergegrens

åtalade föredrag

Ljusets Fiender

är förut utkommet på vårt förlag.

Pris 25 öre. Kommissionärer erhålla 25 proc.

Hilmer Wallentins Förlag,
Adress: Tegnérgatan 36, 4 tr., Stockholm.